

دیدگاه

شماره:		موضوع: بررسی انواع یارانه ها و ابزارهای آن در کشورهای مختلف
تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۰		
تهیه و تنظیم: یاور دشت بانی		
توضیح اجمالی:		
یارانه ها از جمله ابزارهای مهم حمایتی دولت ها هستند که برای حمایت از تمامی بخش های اقتصادی از قبیل تولیدکنندگان و مصرف کنندگان پرداخت می شود. مطابق ماده یکم از موافقتنامه یارانه ها در قوانین سازمان تجارت جهانی "اگر دولت یا یک رکن درون داخل قلمرو یکی از اعضا اقدام به پرداخت کمک مالی به صنعتی کند به نحوی که موجب نفع بردن صنعت از آن کمک مالی شود یارانه اعطا شده است." مهم ترین اهداف پرداخت یارانه را می توان در تخصیص بهینه منابع، ثبات اقتصادی و توزیع عادلانه درآمد جستجو کرد. بررسی تجارب کشورها در پرداخت انواع یارانه ها نشان می دهد اکثر کشورها در برنامه های توسعه اقتصادی خود، به اقشار آسیب پذیر مصرف کننده که درواقع شکننده ترین قشر در فرایند توسعه هستند، توجه ویژه ای دارند. سیستم یارانه ای در کشورهای مختلف با درجه توسعه یافتگی متفاوت، از گوناگونی زیادی برخوردار است. "یارانه های نقدی"، "یارانه های کالایی"، "یارانه بهداشتی" و دیگر انواع مختلف یارانه ها، هر یک به نوبه خود به شیوه های مختلفی پرداخت می شوند. یارانه نقدی عمدتاً به دو شیوه مستقیم و مشروط پرداخت می شود. پرداخت یارانه نقدی به کمک به فقرا در قالب پول نقد گفته می شود که در صورت فقدان اینگونه پرداخت های نقدی دچار فقر و تنگدستی خواهند شد. این سیستم امروزه در بیشتر کشورها مورد استفاده قرار می گیرد. در سیستم پرداخت های نقدی مشروط، یارانه به صورت مشروط در اختیار افراد فقیر قرار می گیرد و جامعه هدف نیازمند می بایست مبلغ مذکور را صرف سرمایه گذاری در زمینه سرمایه انسانی فرزندان، همانند حضور در مدرسه یا استفاده منظم از خدمات بهداشتی پیشگیرنده کنند. بطور مثال در طول دهه ۱۹۹۰ گونه خاصی از برنامه های باز توزیع درآمدی در کشورهای در حال توسعه معمول شد که می توان به روش های "PRAF" هندوراس، "PATH" در جامائیکا و "PRS" نیکاراگوئه اشاره کرد. روش PRAF نوعی از یارانه است که صرفاً بر بهبود تغذیه، بهداشت و آموزش خانواده های بسیار فقیر تمرکز دارد و به همین دلیل روش برنامه اختصاصی خانوار مشهور است. امروزه در کشور توسعه یافته ای به مانند ایلینوی ایالات متحده آمریکا نیز از روش PRAF به منظور پرداخت یارانه در حمایت از انرژی های تجدید پذیر استفاده می شود. روش PATH بطور خاص بر حوزه تامین مسکن تمرکز دارد. در این روش خانوارها متناسب با میزان درآمد اجاره پرداخت می کنند. همچنین منطقه مسکن هر خانوار نیز متناسب با میزان درآمد تعیین می گردد. از این روش برای اولین بار در کشور فرانسه استفاده شد. روش PRS نیز با تمرکز بر محصولات کشاورزی که مصرف عمومی بالایی دارند، سیستم یارانه ی مرتبط با این موضوع را پیاده کرد. از روش PRS در کشور پاکستان تا سال ۲۰۱۳ استفاده می گردید. این روش با هدف حمایت از تولید داخلی به اجرا گذاشته شد. جدول ذیل^۴، سیستم پرداخت یارانه ها در برخی از کشورهای منتخب را نشان داده است.		

¹ The Program de Assignment Familiar

² Peel Access to Housing

³ Private Rented Sector

^۴ جدول بر اساس اطلاعات دوره یزما ی ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۸ جمع و تنظیم شده است.

دیدگاه

ماخذ : یافته های تحقیق

جدول - سیستم پرداخت یارانه در برخی از کشورهای در حال توسعه

سیستم پرداخت یارانه کشور	یارانه نقدی	یارانه کالایی		یارانه بهداشتی	هدفمندسازی ^۱
		غذایی	آموزشی ^۲		
مالزی	***	***	***		***
فیلیپین	***				***
تایلند	***			***	
رومانی	***		***		***
روسیه	***		***		***
ترکیه	***		***	***	***
اکراین	***		***		***
برزیل	***				***
کلمبیا	***		***		***
جامائیکا	***				***
نیکاراگوئه	***				***
الجزایر	***		***		***
مصر	***				***
هند	***		***		***
بلغارستان			***		***
چین	***				***
آفریقای جنوبی	***		***		***
ارمنستان	***		***		***

نکات کلیدی:

^۱ با توجه به مشکلات پرداخت یارانه های فراگیر و غیرهدفمند، اصلاح نظام پرداخت یارانه در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و آمریکا برای کاهش هزینه های مالی یارانهها در اولویت بیشتر دولتهای منطقه قرار گرفت. از اوایل دهه ۱۹۹۰ کشورهای منطقه اقدام به اصلاح نظام توزیع یارانه ها کردند که نام برخی از این کشورها که عمدتاً کشورهای عضو منا و شمال آفریقا نیز می باشد با علامت ستاره مشخص شده اند.

^۲ یارانه آموزشی با هدف پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح مدارس است. این یارانه به شیوه های مختلف قابلیت اجرایی دارد. بطور مثال اعطای بن های آموزشی به دانش آموزان یا اعطای یارانه و کمکهای هزینه ای به صورت مستقیم به مدارس. لذا در جدول فوق منظور تمامی شیوه هایی از اعطای یارانه است که در راستای پیشرفت تحصیلی دانش آموزان هدف گذاری شده است.

دیدگاه

- معمولاً پرداخت های نقدی نسبت به پرداخت های کالایی کمتر سازماندهی قیمت ها را مختل می کنند^۱ و علاوه بر آن دامنه انتخاب افراد را نیز افزایش می دهند. این یارانه ها کمتر در کشورهای در حال توسعه دیده می شود^۲ و در صورت وجود بخش اندکی از کل مقادیر یارانه کشورها را به خود اختصاص می دهند. این درحالی است که یارانه نقدی در کشورهای در حال گذار و کشورهای با درآمد متوسط از سطح بالایی برخوردارند.
- با توجه به مختصات ساختاری ویژه بسیاری از کشورهای در حال توسعه، استفاده از برنامه های بیمه های اجتماعی مبتنی بر پرداخت های نقدی پیشنهاد نمی شود. بطور مثال در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، تعداد زیادی از افراد فقیر از طریق فعالیت در بخش های غیررسمی امرار معاش کرده و کسب درآمد می کنند. که طبیعتاً این نوع درآمدها غیر قانونی بوده و در اطلاعات اقتصادی کشورها از درآمدها خانوارها آورده نمی شود. این مسئله اجرای برنامه های دولتی که مبتنی بر درآمدهای قانونی هستند را مشکل می سازد.
- یارانه های نقدی به منظور اجرا و هدفمندی نیاز به اطلاعات وسیعی دارند که این اطلاعات در کشورهای در حال گذار (به دلیل سابقه نظام برنامه ریزی در آنها) و توسعه یافته (به دلیل وجود پایگاه های اطلاعاتی غنی در آنها) بیش از کشورهای کمتر توسعه یافته و در حال توسعه است. علاوه بر فقدان اطلاعات قابل دسترس در خصوص فراهم بودن طرح های کمکی، ناکارآمدی دولت و محدودیت ظرفیت سازمانی در مدیریت برنامه های کمک اجتماعی نیز مزید بر علت در پایین بودن سطح یارانه های نقدی در کشورهای در حال توسعه است.

➤ پیشنهادات:

- ۱- جهت جلوگیری از آثار تورمی و همچنین مدیریت چرخه اقتصادی، پرداخت های نقدی می بایست مشروط شود، عبارتی چگونگی خرج آن برای افراد دریافت کننده تعیین گردد.
- ۲- انتخاب یارانه نقدی صرفاً زمانی آثار مثبت توزیع درآمدی خواهد داشت که اطلاعات از وضعیت دهک های مختلف در آمدی کامل و کافی باشد، وگرنه تأثیری محدود در بهبود توزیع مجدد درآمدی خواهد داشت که هدف اساسی هدفمند کردن یارانه ها است.
- ۳- به نظر می رسد بتوان با تغییر در مدل حکمرانی آثار مثبت ناشی از هدفمند کردن یارانه ها افزایش داد. به این صورت که با مدیریت مخارج به جای مدیریت منابع درآمدی (یا حداقل افزایش وزن توجه به به مدیریت مخارج)، نه تنها بار هزینه ای پرداخت نقدی دولت کاهش یافته، بلکه با گام های به مراتب آرام تر و مطمئن تری به سمت واقعی کردن قیمت ها (افزایش درآمد دولت) پیش رفت.

تأیید کار گروه:

تأیید رئیس موسسه:

^۱ چرا که در پرداخت های کالایی قیمت واقعی کالا تحت تأثیر قرار می گیرد. ولی پرداخت های نقدی مستقیماً به عنوان کمک هزینه به منظور افزایش توان قدرت خرید (با توجه به واقعی بودن قیمت ها) به دست افراد می رسد.

^۲ مطالعات کشورهای مختلف جهان (بر پایه اطلاعات کشورهای مذکور در جدول) نشان می دهند که هر کدام از کشورها متناسب با شرایط خاص خود از روشی ویژه و یا ترکیبی از روشهای متعدد در زمینه پرداخت یارانه ها استفاده می کنند. اما در مورد منطقه شمال آفریقا و خاورمیانه برنامه ها به جهت نوع کالاهای مشمول یارانه، مکانسیم هدفمندی و میزان یارانه ها روشهای به نسبت مشابهی دارد. که ابتدا به شیوه نقدی و سپس با اصلاح نظام توزیع به شکل یارانه های قیمتی (عمدتاً یارانه های قیمتی غذا) تبدیل شد. لذا ذکر نام این کشورها که عمدتاً از شمال آفریقا و منا هستند، به عنوان کشورهای با تجربه پرداخت نقدی بوده و منافاتی با جمله ی متن ندارد.